

ذات گرایی اساس تفکر فلسفی سهروردی است/ مسأله سهروردی ضرورت احکام علمی است

یک استاد دانشگاه تربیت مدرس در نشست منطق سهروردی با بیان اینکه ذات گرایی اساس تفکر اندیشه فلسفی سهروردی است...

یک استاد دانشگاه تربیت مدرس در نشست منطق سهروردی با بیان اینکه ذات گرایی اساس تفکر اندیشه فلسفی سهروردی است، که در قرن بیستم مخالفانی مانند کواپن و طرفدارانی مانند کرییکی و پلانتینگا دارد، گفت: مسأله سهروردی ضرورت احکام علمی است. به گزارش خبرنگار مهر، به همت مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران و همکاری انجمن منطق ایران، همایش منطق سهروردی 17 مهرماه با حضور ضیاء موحد، لطف الله نبوی، اسدالله فلاحی، داوود حسینی و مهدی عظیمی در مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران برگزار شد.

در ابتدای این نشست، دکتر ضیاء موحد رئیس انجمن منطق ایران طی سخنانی با اشاره به اینکه این نخستین باری است که به منطق سهروردی به صورت تخصصی پرداخته می شود، گفت: کتابهایی که امروزه درباره سهروردی نوشته شده منطق سهروردی را ارزیابی نکردند و فقط با ذکر اینکه سهروردی در منطق نوآوریایی داشته از این مسأله گذشتند. سهروردی تا نیمه دوم قرن بیستم شناخته شده نبود. «هانی کربن؛ مستشرق فرانسوی اولین کسی بود که سهروردی را شناخت و با تصحیح آثار، او را به اهالی فلسفه شناساند اما کربن نه ذوق و نه زمینه پرداختن به کارهای منطق را داشت.

وی با بیان خلاصه ای از زندگی سهروردی و استادان و چگونگی شهادت وی افزود: شیخ شهید آنچنان اهمیتی در تاریخ فلسفه ما دارد که بلافاصله بعد از ابن سینا و مکتب مشائی، مکتب اشراق بحث و تدریس می شود. بعد از سهروردی، آثار او توسط شهرزوری و قطب الدین شیرازی و بعدها توسط ملاصدرا شرح و تفسیر شد. نوآوریهای سهروردی در منطق، قابل تأمل است. بنده دو مقاله در بحث قیاسات منطق سهروردی نوشتم. سهروردی در مباحث منطقی تا حدودی پیرو ابن سیناست و مانند ابن سینا معتقد بود که هر گزاره، یا واجب یا ضروری و یا ممکن است.

موحد با اشاره به اینکه سهروردی هر قضیه را به صورت قضیه کلیه سالبه ضروریه تبدیل می کرد و کارهایی در این ارتباط انجام می داد که در آن زمان نمی توانستند آنرا بفهمند چون ابزارش را نداشتند، اظهار داشت: سهروردی وقتی به منطق موجهات می رسد اشکالاتی را به ابن سینا وارد می کند.

عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران تصریح کرد: به رغم سالها نگارش اثر به زبان فارسی، دو مقاله مذکور در مورد سهروردی را به زبان انگلیسی نوشتم که بعدها توسط همکارانی ترجمه شد، چون مخاطبانی در ایران نداشت تا مورد نقد و بررسی قرار گیرد. در خارج از کشور چند نفر از منطق دانان بر روی منطق سهروردی کار می کنند.

وی افزود: در ایران هم دکتر لطف الله نبوی، دکتر اسدالله فلاحی، مهدی عظیمی، حجت الاسلام عسکری سلیمانی بر روی منطق سهروردی کار کردند و سید جعفر سجادی، دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی و مرحوم دکتر حسین ضیائی بر روی اندیشه های سهروردی و تصحیح و ترجمه آثار او کار کردند.

دکتر لطف الله نبوی، استاد دانشگاه تربیت مدرس دیگر سخنران این نشست بود. وی که در مورد «مبادی منطقی - فلسفی ضرورت بتاتۀ؛ به ارائه مقاله خود پرداخت، طی سخنانی گفت: سهروردی در آغاز کتاب حکمة الاشراق می نویسد: قبلاً کتابهایی به سبک مشائیان نوشتم اما این کتاب سیاق دیگری دارد که با شهود و اشراق به اینها دست پیدا کردم و بعد سعی کردم که آنها را به شکلی اثبات کنم. اگر از مجموعه براهین موجود صرف نظر کنیم هیچ کس نمی تواند مرا در مورد این مباحث دچار به شک بیندازد.

وی با اشاره به اینکه سهروردی برای ارائه نظریه ضرورت بتاتۀ دارای پیش فرضهایی بوده است، بیان کرد: اولین پیش فرض پذیرش جهت متافیزیکی و ذات گرایی است. ذات گرایی اساس تفکر اندیشه فلسفی سهروردی است اگرچه در قرن بیستم مخالفینی مانند کواپن و طرفدارانی مانند کرییکی و پلانتینگا داشته است. پیش فرض دوم سهروردی، پذیرش نوعی امکان گرایی یعنی پذیرش جهانی ممکن فراتر از جهان واقع و بالفعل و پذیرش اشیاء ممکن غیر موجود(غیربالفعل) است. سهروردی معتقد است اگر حکمی صادق باشد، ممکن است (نه ضروری).

نبوی با بیان اینکه در چنین بستری از پیش فرض های فلسفی سهروردی می اندیشد، اظهار داشت: مسأله سهروردی ضرورت احکام

علمی است. وی معتقد است احکام علمی باید ضرورت داشته باشد و با این انگیزه دست به تدوین ضرورت بتاته می زند. نظریه ضرورت بتاته برای حل چنین مسأله ای است.

وی با تأکید بر اینکه بدفهمی هایی در نظریه ضرورت بتاته وجود دارد، اظهار داشت: اول اینکه برخی فکر می کنند ضرورت بتاته ضرورت مرحله اول است در صورتی که ضرورت بتاته ضرورت مرتبه دوم است. ضرورت بتاته تحویل و تقصیر جهات مرتبه دوم به ضرورت است نه جهات مرتبه اول. در مرتبه اول ضرورت بتاته اصلاً مطرح نیست.

وی با اشاره به اینکه من هیچ ابزاری در منطق قدیم برای ارزیابی و تحلیل ضرورت بتاته ندارم، گفت: ضرورت بتاته را باید با منطق جدید تحلیل کرد.

استاد دانشگاه تربیت مدرس با اشاره به اینکه سه مقاله در مورد منطق سهروردی نوشتم که منتشر شده، بیان کرد: فرغه، بنیانگذار منطق جدید، منطق جدید را مانند میکروسکوپی برای ذهن می داند. امیدوارم مراکز فلسفی مباحث منطق جدید را جدی بگیرند و در این باره مفصل کار کنند.